

3. Az alábbi feladat az Árpád-korra vonatkozik.

Töltse ki a táblázatot az Aranybulla pontjainak tanulmányozása után! (Elemenként 1 pont)

„17. Azoktól a birtokoktól, melyeket valaki igaz szolgálattal szerzett, őt soha ne fosszák meg.

19. A várjobbágyokat a szent királytól rendelt szabadságban kell megtartani. Hasonlóképpen a vendégeket is, bármilyen nemzetből valók, a kezdettől nekik engedett szabadságban kell megtartani.

24. Kamaraispánok, pénzverők, sőtisztek és vámszedők az ország nemesei, izmaeliták és zsidók ne lehessenek.

31. Azt is elrendeljük, hogy ha mi vagy a mi utódaink közül valaki valamely időben ezen rendelkezések ellen akarna cselekedni, ennek az oklevélnek erejénél fogva mind a püspököknek, országunk nemeseinek [a bárókat érti], együttesen és külön-külön, a jelenben és a jövőben mindörökké szabadságukban álljon, hogy a hűtlenség minden vétke nélkül nekünk és a mi utódainknak ellenállhassanak és ellentmondhassanak.”

(II. András 1222-es aranypecsétetes okleveléből, az Aranybullából)

Állítások	Törvénycikk száma
a) Az előkelők szabadságát erősítő szabályozás.	31 vagy 17
b) A szerviensek gazdasági érdekét jeleníti meg.	17
c) Az idegenek befolyását ellensúlyozó előírás.	24
d) A várjobbágyok érdekeit védő pont.	19

3. A feladat a honfoglaláshoz és a letelepedéshez kapcsolódik.

Kapcsolja a szövegleírásokhoz a megfelelő helyszíneket! Írja a térképen található számokat a szövegek melletti négyezőbe! (Elemenként 1 pont.)

„Őseink valószínű, hogy elsősorban a Kárpátok északkeleti hágóin és az erdélyi déli hágókon vonultak be a Kárpát-medencébe. Ezen a területen nem találkoztak számottevő ellenállással. 898-ban a keleti frank uralkodó szövetségeseiként Észak-Itáliában harcoltak, majd onnan hazatérve először a morvákra rontottak, kiverve őket a Kárpát-medencéből, később a bajorokra támadtak, elfoglalva Pannóniát.” (tankönyvi szöveg)

a) A magyarok első szállásterülete a honfoglalás után.

4.

b) A honfoglalás során e területeken át folyt a betelepülés.

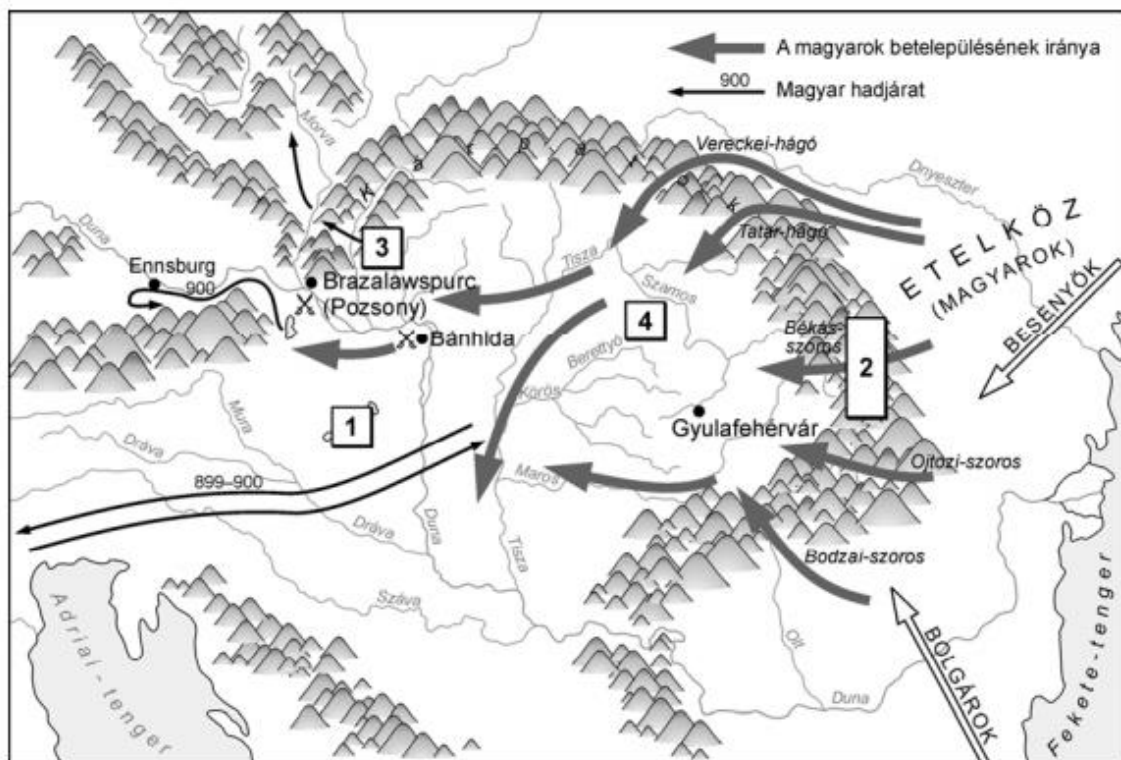
3.

c) Az itáliai hadjárat után a bajoroktól elfoglalt terület

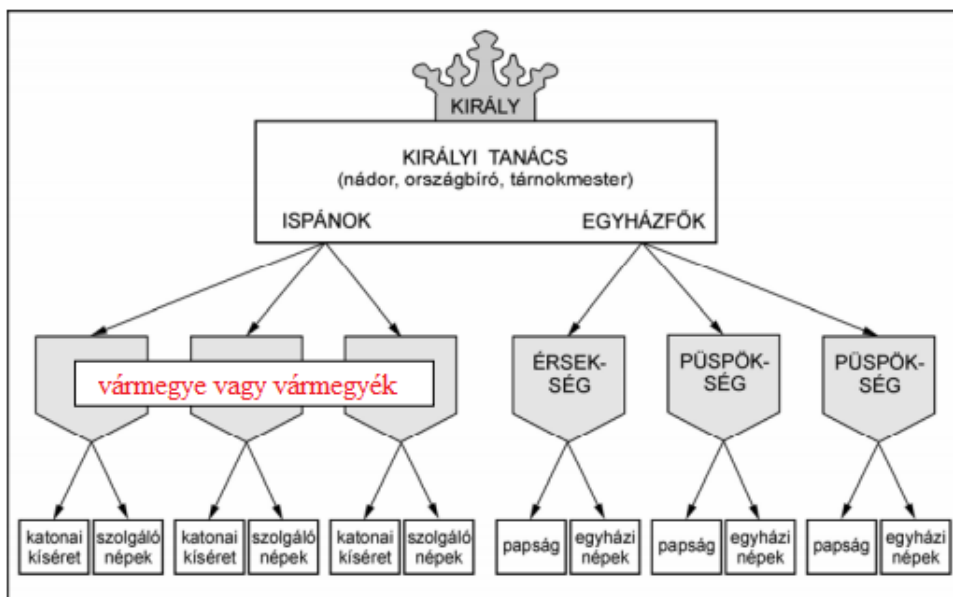
2.

d) Az e területek feletti ellenőrzés után szilárdult meg a magyar uralom a Kárpát-medencében.

1.

**3. A feladat a Szent István-i államhatalom jellemzőivel kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat az ábra és a szöveg alapján!**

a) Írja be a megfelelő fogalmat az ábra üresen hagyott helyére! (0,5 pont)

b) Fogalmazza meg néhány szóban, hogy kik voltak az ispánok! (1 pont)

pl. a vármegyék irányítói vagy a királyi hatalom képviselői

c) Határozza meg az ábra alapján az államszervezet két fő részét! Nevezze meg a hatalom ezen típusait! (Elemenként 0,5 pont.)

egyházi ..... hatalom

világi ..... hatalom

„14. Ha valakinek a szolgálja másnak a szolgálját megöli, a [gyilkos] szolgát adják a [megölt] szolgál helyébe, vagy váltsa meg [ura] és [a gyilkos] vezekljen, ahogy mondtuk.

15. Ha valaki az ispánok közül megrögzött szívvel és lelkéről megfeledkezve – ami távol legyen a hűséget megtartók szívéből – felesége meggyilkolásával mocskolja be magát, a királyi tanács határozata szerint ötven tinóval egyezték meg az asszony rokonaival, és vezekljen az egyházi törvények parancsa szerint. Ha pedig valamelyik vitéz vagy gazdagabb ember esik ugyanazon bűnbe, ugyanazon tanács végzése szerint a rokonoknak fizessen tíz tinót, és vezekljen, ahogy mondtuk. Ha pedig a népből való ember követi el ugyanezt a bűnt, öt tinóval egyezték meg a rokonokkal, és vessék alá az említett börtnek.” (Szt. István I. törvénykönyvéből)

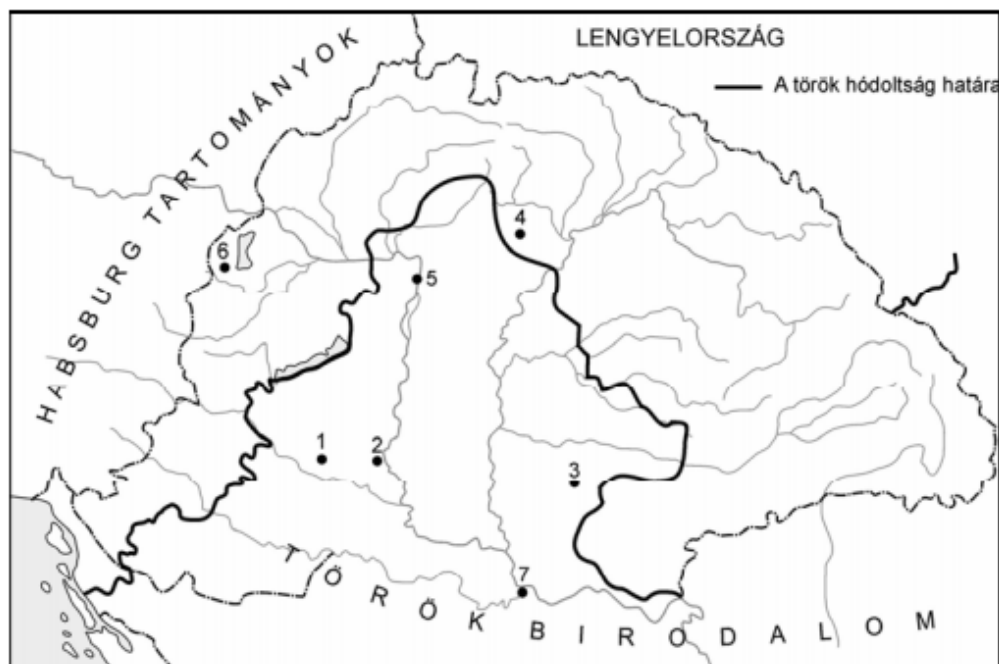
d) Gyűjtse ki a szövegből a korabeli magyar társadalom rétegeit! (Elemenként 0,5 pont.)

szolga, vitéz vagy gazdagabb ember, „népből való ember” vagy közrendű

5. A feladat a XV–XVI. századi várháborúk időszakával kapcsolatos.

Nevezze meg a leírásokban szereplő városokat, és rendelje hozzá a mellékelt térképen a megfelelő számokat! (Elemenként 1 pont.)

Magyarország 1541 után

- a) A törökök 1552 nyarán a Losonczy István várkapitány által vezetett védők hősiessége ellenére elfoglalták.

A város neve: Temesvár Száma: 3

- b) 1566 szeptemberében, egy hónapos ostrom után foglalták el a törökök a várat, a várkapitány Zrínyi Miklós és a várat ostromló török szultán is meghalt az ostrom idején.

A város neve: Szigetvár Száma: 1

- c) Felső-Magyarország kapuja, püspökségét Szent István alapította, 1552-ben sikeresen ellenállt a török ostromnak, de a 15 éves háború során védői feladták.

A város neve: Eger Száma: 4

- d) 1526 augusztusában a magyar sereg megsemmisítő vereséget szenvedett a szultán túlerőben lévő hadseregétől.

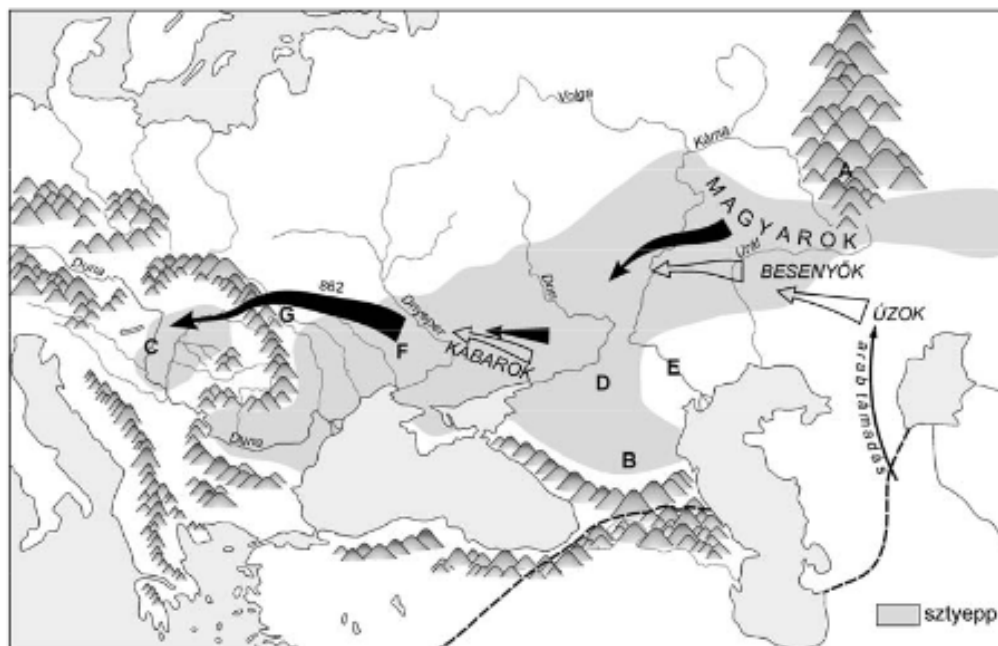
A város neve: Mohács Száma: 2

- e) A déli magyar végvárvonál egyik központja, ahol 1456-ban a Hunyadi János vezette magyar seregek legyőzték a szultán által vezetett ostromló török csapatokat.

A város neve: Nándorfehérvár Száma: 7

3. A térkép vázlat a magyar nép vándorlását mutatja.

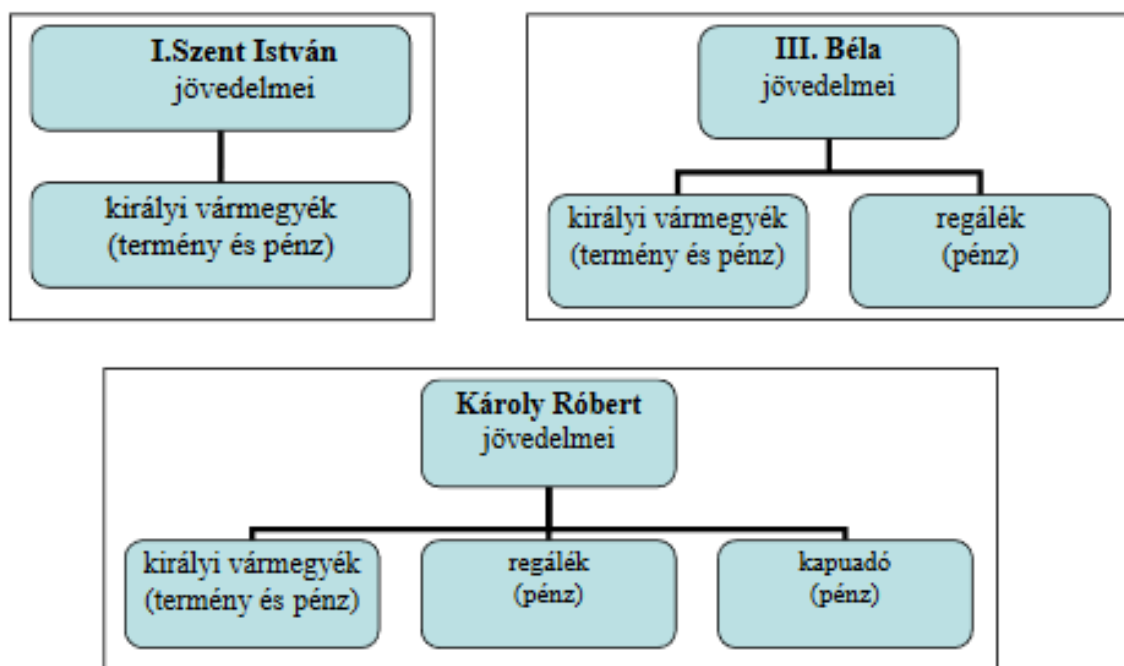
Töltsd ki a táblázatot! Használja a Történelmi atlaszt! (Elemenként 0,5 pont.)

A magyar nép vándorlása

Leírás	Földrajzi név	Betűjele a térképen
a) A Volga és Don között található terület, őseink itt kazár mintára kettős fejedelemségben éltek.	Levédia	D
b) A Duna és Dnyeper közötti szállásterület, mely a vérszerződésről és Álmos fejedelemmé választásáról híres.	Etelköz	F
c) Hegyláncok által közrefogott medence, a X. században ide menekültek őseink a besenyők elől.	Kárpát-medence	C
d) A Kárpátok egyik hágója, a honfoglalás során itt áramlott be a magyarok egy része az új hazába.	Vereckei-hágó / Erdős-Kárpátok valamelyik hágója	G
e) A finnugor népek őshazájának területén emelkedő hegység, melynek lábától indult a magyar vándorlás.	Ural	A

3. A következő feladat a középkori királyi jövedelmekkel kapcsolatos.
Válaszoljon a kérdésekre az ábrák és saját ismeretei alapján!

- a) Nevezze meg, melyik uralkodónál váltak leginkább jellemzővé a pénzjövedelmek? (0,5 pont)
Károly Róbert
- b) Nevezze meg, mely folyamat tette szükségessé azt, hogy a királyi hatalom a XIII–XIV. századtól a regáléjövedelmekre támaszkodjon! (1 pont)
A királyi birtokok eladományozása
- c) Húzza alá a felsorolásban, hogy melyik ezek közül a regáléjövedelem! (0,5 pont)
tized   kilenced   harmincad
- d) Kik fizették a kapudót? (1 pont)
jobbágyok
- e) Mely gazdasági változások tették lehetővé a pénzjövedelmekre való fokozott áttérést? (1 pont)
Az ország gazdasági fejlődése, vagy a pénzgazdálkodásra való áttérés, vagy a bányászat fejlődése stb.

3. A feladat IV. Béla uralkodásával kapcsolatos.

Állapítsa meg, mely társadalmi csoportokhoz köthetőek a források! A felsorolt társadalmi csoportok közül válasszon! Írja a megfelelő társadalmi csoport sorszámát a forrás után található négyzetbe! Két társadalmi csoport kimarad. (Elemenként 1 pont.)

Társadalmi csoportok: 1. bárók   2. földműves hospesek   3. kunok
   4. székelyek   5. várnépek   6. városi polgárok

a) „Ha egyházuk megüresedett, akkor szabadon választhassák meg plébánosukat. [...] A helység előljárójának azt választhatják meg, akit akarnak. [...] A leereszkedő és a felfelé tartó, árukkal és szekerekkel megrakott hajók és révhajók kössenek ki náluk, és legyen nekik, miként azelőtt volt, napi piacuk.” (IV. Béla oklevele, 1244)

6

b) „A királyi udvarhoz híveket annál bőségesebb jutalomban kell részesíteni, minél inkább kitűnnek mások közül állhatatos ragaszkodásukkal és szolgálatukkal. Ezért [...] Pál, udvarunk főbírája, zalai ispán [...] országunk előkelői és főemberei közé tartozzék.” (IV. Béla oklevele, 1249)

1

c) „Befogadtuk [őket] is országunkba, és [...] ma már pogányokkal védjük királyságunkat. Továbbá, a keresztény hit védelmére, elsőszülött fiunkkal egy [közülük való] nőt házасítottunk össze, hogy ezáltal a nagyobb bajt elkerüljük, és valami módot találjunk, amivel őket a keresztség felvételére készítsük.” (IV. Béla levele a pápához, 1254)

3

d) „A királyok kiválóságára tartozik [...], hogy dicsőségük a nép sokaságától bőségesebben gyarapodik. Innen van, hogy akarjuk, jelen levelünk tartalmánál fogva mindenki számára ismertté váljék, hogy mi [...] vendégeinknek, [...] ilyen szabadságot engedélyeztünk és rendeltünk: egy-egy telek után évenként három pondust tartozzanak fizetni. [...]” (IV. Béla oklevele, 1264)

2

3. A feladat a Hunyadiak korával kapcsolatos.

Nevezze meg azt a középkori települést, amelynek váráról szól a forrás!

(Elemenként 1 pont.)

a) „Amikor pedig az [...] ország végvárát [...] megtámadta a törökök nagy sokasága [...], akkor a boldog pap [Kapisztrán János] a katolikus hit szerint a halálra felkészülve, [...] urunkkal és apánkkal együtt behatolt a kereszt jelét viselőkkel a már teljes erővel ostromlott várba.” (*Hunyadi Mátyás levele az olasz fejedelmeknek és városoknak, 1460*)

Nándorfehérvár

b) „[Vitéz János] az érsekségre rendkívül rátermett volt, hiszen az érseki várban építtetett egy tágas ebédlőtermet, elébe csináltatott vörösmárványból egy hosszan nyúló gyönyörűséges kerengőt. [...] Hogy az isteni Adalbert bazilikája ne legyen tűznek kitéve, üveglapokkal fedte be [...].” (*Bonfini: A magyar történelem tizedei*)

Esztergom

c) „[Mátyás] nekilátott, hogy a várat, amelyben Zsigmond fönséges épületein kívül nem volt semmi látnivaló, fölékesítse; a hátsó palotasort szépen kiépítette. [...] Fent [...] csodás gazdagságú könyvtárát rendezte be; a kötetek kiállítása is pazar. [...] Volt egy üdülője a Duna [szemközti] oldalán, a pesti mezőn is, az első mérföldkönél.” (*Bonfini: A magyar történelem tizedei*)

Buda

3. A feladat Magyarország XV. századi történelmére vonatkozik.

Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével ! (Elemenként 0,5 pont)

„...mikor a főurak tanácsát összehívták Budára, de még nem járulhattak a király elé, az előkelő származású Báthori Miklós püspök is a főurak között volt. [...] Itáliában kitanulta a humanista tudományokat, gondnal és szorgalommal tovább növelte műveltségét, és nem riadt vissza sem fáradságtól, sem viszontagságtól, semmiféle akadálytól, hogy tanulmányait folytassa [...]. És nehogy a semmittevésnek és a fecsegésnek hódoljon, míg a királyi tanács összeül, egy könyvet hozott magával [...]. Sokan nevettek, hogy ez a kiváló ifjú könyvet olvas, szokatlan és új dolog ugyanis a magyaroknál, ahol a fecsegés meg a pletykázkodás járja, hogy a püspökök könyvet olvasgassanak. Közben bejött Mátyás király, és meglátta, hogy Miklósnál könyv van. Így szólt ekkor: Jól van ez így! Már az Apostol is, mikor püspököt szemelt ki, azt mondta többek között, hogy tudós ember legyen, hiszen tanítani csak az tud, aki tanult; a tudást pedig vagy felülről sugalmazzák, vagy buzgalommal és fáradtsággal nveriük el. Miklós is helyesen teszi, ha olvas és tanul, lelkét ékesíti, a restséget és a tunyaságot pedig messze elkerüli. Ezután a főurakhoz fordult Mátyás király, akiknek a nevetgélését észrevette: Ne nevéssétek ki azt, amit tudatlanságotokban nem vagytok képesek felfogni. Miért csúfoljátok Miklós püspököt? Nem hallottatok arról a nagy eszű rómairól, akit Catónak neveztek [...]. Ez a kitűnő gondolkodású, csodálatra méltó tudású, nagy tekintélyű Cato mindig olvasott mindenki szeme láttára, míg a római szenátus össze nem ült, mert a semmittevést tartotta a bűnök melegágyának.” (Galeotto Marzio; 1487)

- a) Szokatlannak vagy szokványosnak tartja-e az olvasást Mátyás udvarában az itáliai Galeotto?

Szokatlannak

- b) Hogyan vélekedett Mátyás a tudásról, a műveltségről? Húzza alá a megfelelő mondatot a fenti forrásban!

- c) Kikre hivatkozik Mátyás a műveltség, az olvasás védelmében?

1). Apostolra (vagy apostolokra)

2). Bibliára (vagy) Újszövetségre

- d) Mátyás érvelése jellegzetesen humanista. Indokolja, miért éppen a fenti két tekintélyre hivatkozik a király!

1). Apostolra -ra, mert a Szentírás a középkori ember és humanisták számára egyaránt tekintélynek számított

2). Catorra -ra, mert az antik/római műveltség szemszögéből egyik képviselője volt.

3. A feladat a középkori Magyarország történetéhez kapcsolódik.

Írja be a táblázatba a magyarázatokhoz a megfelelő fogalmak betűjelét! Egy fogalom kimarad! (Elemenként 1 pont.)

Magyarázatok	Betűjel
a) A kibányászott ezüst egynyolcada, illetve arany egytizede, amit a bányászok a királynak fizetnek.	B
b) Az ország határán fizetendő kereskedelmi vám.	D
c) A kamara hasznát felváltó, telkekre kirótt adó.	A
d) A királyi pénzverő kamara kizárólagos joga a nemesfém átvételére.	E

Fogalmak:

A: kapuadó

B: bányabér (urbura)

C: rendkívüli hadiadó

D: harmincad

E: nemesérc-felvásárlási monopólium

4 pont

3. A feladat a magyar államalapítással kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„Akkoriban volt Marosvárt egy Ajtony nevű nagyon hatalmas fejedelem, aki Bodony városában a görögök szertartása szerint keresztelkedett meg. Ez felette fitogtatta erejét és hatalmát, [...] István királynak pedig nem adta meg a tiszteletet semmiben. [...] Csanád [István híve] [...] tábornok ütött egy hegyenél, [...] Ajtony meg a Nagyősznek mondott mezőn vert tábornok [...]. Késedelem nélkül harcba szálltak [...]. Ajtonyt Csanád serege a csata helyszínén megölte. Csanádot [...] a király felmagasztalta. Megtette a királyi ház és Ajtony házának intézőjévé. Ezt mondta a király [Csanádnak]: »[...]Azért, mert kipusztítottad belőle az ellenségemet, te légy ennek a tartománynak az ispánja.«” (Szent Gellért püspök legendájából)

a) Mely uralkodói törekvések olvashatóak ki az idézett forrásrészletből? Karikázza be a két helyes válasz sorszámát!

1. a pogányság felszámolása
2. az anyagi alapok megteremtése az egyház működéséhez
- ☒ 3. az uralkodói hatalom kiterjesztése a Kárpát-medence teljes területére
4. a területi alapú közigazgatás megteremtése
5. külpolitikai szövetségek kötése

b) Melyik hatalommal állt szövetségben Ajtony? Karikázza be az egyetlen helyes válasz sorszámát!

- ☒ 1. Bizánci Birodalom
2. Egyházi (Pápai) állam
3. Német-római Császárság

c) Nevezze meg történelmi szakkifejezéssel azt a közigazgatási egységet, amelyet a forrásrészlet utolsó bekezdése „tartomány”-ként említ!

(királyi) vármegye

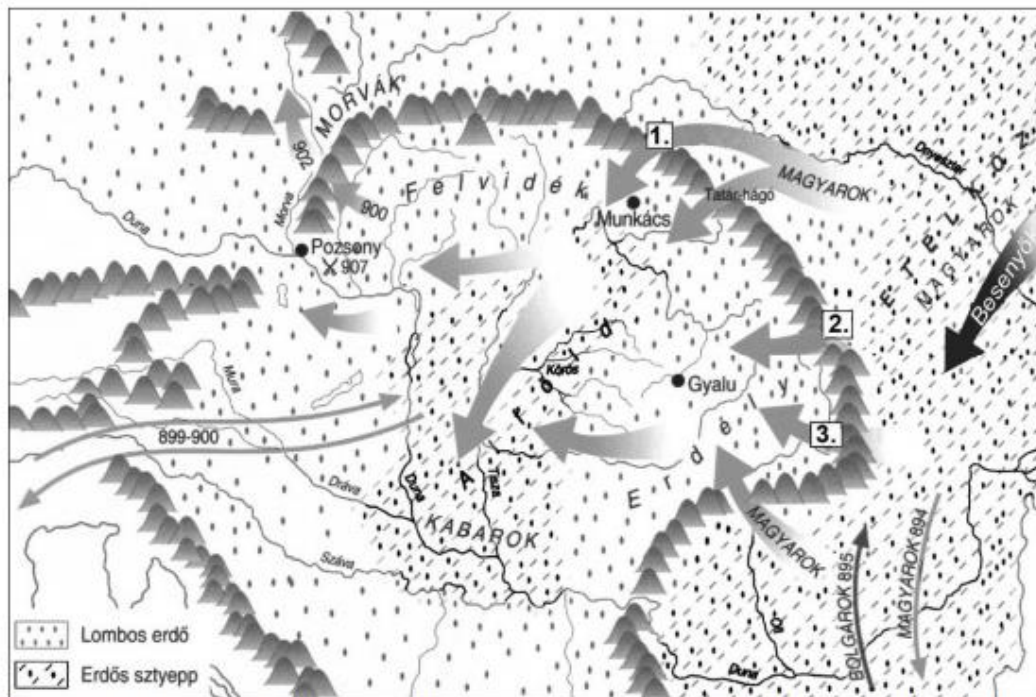
.....

4 pont	

3. A feladat a magyar honfoglalással kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a térképvázlat és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A honfoglalás (A szöveges felirat nélküli nyilak a magyarok vándorlását és hadmozdulatait jelölik.)

a) Karikázza be a felsorolt események közül annak a betűjelét, amelyik a legkésőbb történt!

- A) A besenyők rátámadtak az Etelközben maradt magyarokra, akik az erdélyi hágókon átkelve menekültek előlük.
- ☒ B) A magyarok a keleti frank uralkodó hívására Észak-Itáliára támadtak.
- C) A magyar főszereg Árpád vezetésével átkelt a Kárpátokon.
- D) Egy magyar sereg Bizánccal szövetségben megtámadta a bolgárokat az Al-Dunánál.

b) A térképvázlaton a számozott nyilak közül az egyik az előző feladatrészc) betűjelű eseményét jelöli. Melyik ez a nyíl?

A nyíl sorszáma: 1.....

c) Miben különböztek a Kárpát-medence természeti viszonyai Etelköz természeti viszonyaitól? Fogalmazzon meg röviden két jellemző különbséget a térképvázlat alapján!

- 1. Több lombos erdő.....
- 2. Sűrűbb vízhálózat/ kevesebb sztyepp.....

**3. A feladat Károly Róbert gazdasági reformjaival kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!**

„Elrendeltük pedig, hogy a folyó évben forgalomban levő háromféle pénzünket, tudniillik a forintokat, garasokat és kisdénárokat mind a [...] kamaraispán, mind a többi kamarások az egész országunkban egy és ugyanazon formában, súlyban, finomságban és értékben verjék, és azonképpen készítsék úgy, hogy ezen háromfajta dénáraink az egész országunkban egyformán és minden eltérés nélkül kerüljenek forgalomba és beváltásra. [...]

Elrendeltük továbbá, hogy [...] bármely megyének a dénárverői [...] kamaránk ispánjának a fennhatósága alatt éljenek [...].

Hasonlóképpen, ha az említett megyéknek vagy bányáknak a területén ezután új arany-, ezüst- vagy réz-, avagy bármiféle más ércbányát találnak és fedeznének fel, azt, illetve azokat, annak az esztendőnek az idejére, kamaránknak ugyanazon ispánja [...] bányajövedelmeivel együtt tartsa üzemben.” (Károly Róbert oklevele, 1336)

a) Fogalmazza meg röviden, saját szavaival, mi volt a közvetlen célja az első bekezdésben szereplő intézkedésnek! (1 pont)

Egységes / értékálló pénz(ek) megteremtése. (Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.) (1 pont)

b) Nevezzen meg a forrás alapján két tevékenységet, amelyeket a kamaraispán felügyelete alá rendelt az uralkodó! (Elemenként 0,5 pont.)

.(nemesfém- / érc)bányászat, pénzverés (A.válaszok fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatóak.) (Elemenként 0,5 pont.)

c) Nevezze meg a forrásban említett pénzek közül azt, amelyik aranyból készült! (1 pont.)

A pénz megnevezése: ..... **Forint** .....

d) Karikázza be az alábbi állítások közül annak a sorszámát, amelyik igaz Károly Róbertnek a forrásban említett intézkedéseire! Egyetlen sorszámot karikázzon be! (1 pont)

1. A pénzverés reformja hozzájárult a délvidéki bányászat fellendüléséhez.

☒ 2. A pénzverés reformja hozzájárult a kereskedelem fellendüléséhez.

3. A pénzverés reformja növelte az uralkodónak a pénzrontásból származó bevételeit.

4. A pénzverés reformja érdekében Károly Róbert a korábban eladományozott földek visszavételével növelte a királyi birtokok nagyságát.

3. A feladat a középkori Magyarország kultúrájával kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a képek és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A)

Az uralkodó portréja egy Corvinában

B)

Lovas szobor

C)

A koronázási palást egy részlete

D)

A Képes Krónika egy részlete: Zách Feliciá merénylete

E)

F)

a) Melyik képen látható I. (Szent) István király egyetlen, máig fennmaradt korabeli ábrázolása?

A kép betűjele: **C**

b) A D) betűjelű képen ábrázolt esemény helyszíne nem sokkal korábban vált királyi székhellyé. Itt találkozott egymással 1335-ben a cseh, a lengyel és a magyar uralkodó. Nevezze meg ezt a települést!

b) Visegrád

c) Jellemzően melyik művészeti stílus jegyei láthatóak az E) betűjelű képen?

c) gótikus (stílus) / gótika

d) Jellemzően melyik művészeti stílus jegyei láthatóak az F) betűjelű képen?

d) román (stílus) / romanika

3. A feladat a XIV-XV. századi magyar történelemre vonatkozik.

Írja a megjelölt helyre a megfelelő történelmi fogalmat! (Elemenként 1 pont.)

- a).....**bandérium**.....: zászlóalj, főleg páncélos lovasokból álló katonai egység, amely nevét a hadsereg áttekintését és vezetését megkönnyítő címeres zászlóról kapta.
- b).....**Corvina/corvinák**.....: Mátyás király budai könyvtárának kötetei.
- c).....**fekete sereg**.....: Mátyás király állandó zsoldos hadserege.

írásbeli vizsga 0813

4 / 36

2008. október 22.

Történelem — középszint

Név: ..... osztály:.....

- d).....**harmincad (vám) vagy koronavám**.....: Az országhatáron behozott vagy kivitt áruk értéke után kirótt vám.
- e).....**kapuadó**.....: A jobbágytelek után Károly Róbert idejétől portánként beszedett királyi adó.
- f).....**kilenced**.....: Földesúri terményadó, amelynek behajtásáról az 1351-es törvények intézkedtek.

3. A feladat Hunyadi Mátyás uralkodásával kapcsolatos.

A források és ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„Elgondolkasztató, és egyben magyarázata is a Mátyás teljhatalmát hirdető nézeteknek, hogy egy olyan uralkodó, akinek hatalmi bázisa még Zsigmond királyét sem érte el, nem beszélve az Anjou-királyokról, hogyan tudta akaratát keresztülvinni. Mert hiába vannak ősi királyi jogok, ha azok érvényesítése nem lehetséges, ha nem engedelmeskednek az uralkodónak. Mátyás tagadhatatlan ügyességgel mindig maga mellé tudott állítani olyan társadalmi erőket, amelyek az adott pillanatban biztosították a királyi akarat érvényesülését. Uralkodása első éveiben a főpapság, a bárók állandóan váltakozó kisebbsége és a nemesség támogatta. A későbbiekben bárói csoportokat egymás ellen, a bárókat a nemesek ellen, a nemeseket pedig egy-egy bárói csoport ellen játszotta ki, olykor hirtelen változtatva »koalíciós partnereire.«” (Kubinyi András történész)

írásbeli vizsga 0815

4 / 32

2009. május 6.

Történelem — középszint

Név: ..... osztály:.....

a) Húzza alá, hogy a felsoroltak közül kinek volt a legkisebb politikai bázisa a forrás szerint! (0,5 pont)

Luxemburgi Zsigmond

Nagy Lajos

Hunyadi Mátyás

b) Írja a Mátyás uralkodásával kapcsolatos állítások számait a táblázat megfelelő rovatába! (Elemenként 0,5 pont.)

1. A török elleni harc elhanyagolása és a cseh korona tartományaiba vezetett hadjáratok miatt összeesküvést szervező Vitéz János esztergomi érseket fogságba veti.
2. A bárók ligát kötnek a király ellen, s behívják III. Frigyes magyar királynak.
3. Ritkán hívja egybe a rendeket.
4. Minden évben összehívja a rendeket.
5. A nagy erővel Erdélyre törő törököket a király hadvezérei Kenyérmezőnél állítják meg.
6. A trónutódlás érdekében megerősíti a nádor jogkörét (ún. nádori cikkelyek).

Mátyás uralkodása első időszakának jellemzői (1463/64 előtti korszak)	2, 4,
Mátyás uralkodásának jellemzői a Szent Koronával történt koronázás után	1, 3, 5, 6

c) Karikázza be a Mátyás uralkodására nem illő fogalom számát! (0,5 pont)

1. rendi monarchia

2. centralizált uralkodói hatalom

3. rendi anarchia

4. központosított monarchia

5. reneszánsz udvartartás

3. A feladat Magyarország középkori történelméhez kapcsolódik.

Döntse el az Aranybulla szövege alapján az állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Írjon X jelet a táblázat megfelelő helyére! (Ha az állítás bármelyik eleme helytelen, akkor az állítás hamis!) (Elemenként 1 pont.)

„3. Semmiféle adót, sem „szabad dénárokat” nem fogunk szedetni a serviensek birtokai után. Az egyházak népeitől sem fogunk semmiféle adót szedetni.

4. Ha valamely serviens fiú nélkül hal meg, birtoka negyed részét leánya örökölje, a többiről úgy intézkedjék, ahogy akar. És ha váratlan halál folytán intézkedni nem tud, rokonai örököljék. És ha egyáltalán semmi nemzetsége sincs, a király fogja azokat birtokba venni.

írásbeli vizsga 0912

4 / 28

2009. október 21.

Történelem — középszint

Név: ..... osztály:.....

7. Ha pedig a király az országon kívül akar hadat vezetni, a serviensek ne tartozzanak vele menni, csak az ő pénzén. Ha azonban az ellenség részéről jön sereg az országra, mindnyájan menni tartoznak.

16. Egész megyéket vagy bármiféle méltóságot örök tulajdonul vagy birtokképpen nem adományozunk.

19. A várjobbágyokat a Szent Királytól rendelt szabadságban kell megtartani.

20. A tizedet senki ne tartozzék pénzben megváltani, hanem ahogy a föld hozza, úgy kell fizetni.

23. Új pénzünk egy évig maradjon használatban, húsvéttól húsvétig. És a dénárok olyanok legyenek, amilyenek Béla király idejében voltak.” (Aranybulla)

Állítás	igaz	hamis
a) Az Aranybullát egy konzervatív bárókból, serviensekből és várjobbágyokból álló mozgalom nyomására 1222-ben IV. Béla király adta ki.		X
b) Az Aranybulla a várjobbágyok jogait is megerősíti, pl. az adómentességet, a szabad végrendelkezést, ill. a honvédelmi kötelezettséget.	X	
c) Az Aranybulla kiadását nagyszabású birtokadományozási program előzte meg.	X	
d) A király a regáléjövédelmek bővítése érdekében korábban pénzrontással próbálta meg növelni a kamara bevételeit.	X	

3. A feladat Hunyadi Mátyás uralkodásával kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A) „Összegyűlt tehát [...] az egyházi és világi rendből valamennyi főember, püspök, Magyarország egész nemessége, hogy a szent fejéssel, amelyet éppen most szerzett vissza, annak rendje-módja szerint megkoronázza a legragyogóbb tettekre született királyt. [...] Szécsi Dénes esztergomi [érsek] a királyi jelvényekkel szokás szerint fölékesítette Corvinust [Mátyást]. [Mátyás a koronázás alkalmával] Vitéz János váradi püspököt, aki apjával és vele szemben is érdemeket szerzett, mindörökre megadományozta [...] a széles és dúsgazdag [Bihar] megyével.” (Antonio Bonfini történetíró)

B) „Magyarország főurai és főpapjai [...] nagyobb részükben összeálltak [Mátyás ellen]. [...] A szövetkezők feje a két János [Vitéz János esztergomi érsek és Janus Pannonius pécsi püspök] volt. [...] Hogy pedig az összeesküvés kezdeményezői miért éppen az atyai barátok voltak, arra néhány okot hoznak fel. [...] Ugyanis a király a maga urává válván, kezdte magát függetleníteni a főurak útmutatásaitól.” (Antonio Bonfini történetíró)

C) „Szinte Magyarország minden nemesi sokasága [...], az ország főpapjainak, előkelőinek és főurainak tanácsa tehát arra az egységes elhatározásra jutott, [...] hogy Mátyás gróf a királyi méltósággal felruházva uralkodjék Magyarországon. [...] És mivel úgy gondolták, hogy Mátyás gróf gyermeki válla ily roppant nagy ország terheinek hordozására [...] még nem képes, [...] nagybátyját [Szilágyi Mihályt] megtették az ország és a megválasztott király kormányzójának.” (Thuróczy János történetíró)

a) Tegye időrendbe a forrásokat a bennük szereplő események alapján! Írja a táblázatba a források betűjelét! A legkorábbival kezdje!

1.	2.	3.
C	A	B

b) Melyik forrás utal arra, hogy Mátyás tudatosan gyengítette a bárók és főpapok politikai befolyását?

B
A forrás betűjele: .....

c) Nevezze meg, melyik politikai intézményre utal a C) forrás aláhúzott része!

.....országgyűlés / rendi.....

.....

3. A feladat Hunyadi Mátyás uralkodásával kapcsolatos.

Döntse el, mely városokra vonatkoznak Bonfininak, a korabeli történetírónak a leírásai! Írja a városok nevét a forrásrészletek után a kipontozott sorokra! A felsorolt városok közül válasszon! Két város kimarad. (Elemenként 1 pont.)

Városok: Bécs, Eger, Nándorfehérvár, Székesfehérvár, Visegrád

a) „Összegyűlt tehát [a városba] az egyházi és világi rendből valamennyi főember, püspök, Magyarország egész nemessége, hogy a szent fejéssel, amelyet éppen most szerzett vissza, annak rendje-módja szerint megkoronázza a legragyogóbb tettekre született királyt [...]. A kitűzött napon itt, a mennybeli István bazilikájában, a rengeteg nép gyülekezete előtt Szécsi Dénes esztergomi [érsek] a királyi jelvényekkel szokás szerint fölékesítette Corvinust.”

Székesfehérvár

.....

b) „A régi királyok magas hegyi várát s az alatta fekvő palotát úgy megnagyobbította, kertekkel, vadaskertekkel, halastavakkal úgy ékesítette, hogy ennek az építkezésnek pompája még a többiét is felülmúlni látszott. A berendezés fényűző, az ebédlők tágasak, [...] és az ablakok pompásak. Függőkertek voltak itt és vörösmárvány medencével, bronz ülőhellyel díszes szökőkutak.”

b) Visegrád

.....

c) „Az egyik elővárost egy éjszaka erővel elfoglalják, nagy részben leég, mikor is, mint mondják, a köznép nem csekély kárt szenved. [...] A Duna-parton változó szerencsével folyik a csatározás. [...] Végül is a minden segítségtől megfosztott, iszonyatos éhségtől meggyötört [lakosok] [...] [III. Frigyes császár] múlhatatlan gyalázatára megadták magukat Mátyásnak.”

c) Bécs

.....

_____

3. A feladat a középkori Magyarország történetére vonatkozik.

a) Határozza meg, melyik uralkodó nevéhez kötődnek az alábbi események!

(Elemenként 0,5 pont.)

esemény		uralkodó
A)	A kapuadó elrendelése	I. Károly (Róbert)
B)	A királyi vármegyerendszer megszervezése	I. (Szent) István
C)	A „második honalapítás”	IV. Béla
D)	A fekete sereg felállítása	I. (Hunyadi, Corvin) Mátyás
E)	A nemesség ellenállási jogának első beiktatása	II. András
F)	Hunyadi János hosszú hadjárata	I. Ulászló
G)	A mohácsi vész	II. Lajos
H)	A magyar történelem első koronázása	I. (Szent) István

b) Állítsa időrendbe a D), E), G), H) betűkkel jelölt eseményeket! (Kezdje a legkorábbival!) (1 pont)

H)	E)	D)	G)

3. A feladat a XV. századi magyarországi törökellenes küzdelmekhez kapcsolódik.
A forrás és ismeretei segítségével válaszoljon a kérdésekre! (Elemenként 1 pont.)

„A következő napon [...] amint megvirradt, a mieink máris megpillantották Mohamed ostromra kész seregét. Először is kivételesen nagy ércágyúból kilőtt kövekkel a törökök a falakat megállás nélkül döngették és rongálták, míg azok végül többnyire összeomlottak. A mieink, bár kényszerűségből felhagytak a fal védelmezésével, makacsul védték a belső területet. Miután mind két részről közel négy órán át keményen harcoltak, egy hatalmas török csapat utat törve a falak romjain keresztül [...] betört a városba. Corvinus [...] az övéihez sietett; biztatta, lelkesítette, tüzelte őket [...] Elérte tehát, hogy a mieink megújult küzdelemben a török támadásnak bátran ellen álltak [...] Késő estig harcoltak, akkor a halhatatlan Isten megadta, hogy a mieink hatalmas támadása az ellenséget a városból kiűzte arrafelé, ahol oda betört. Mohamed, amint észrevette ezt, felhagyva az ostrommal eltávozott.” (Petrus Ransanus: Nándorfehérvár ostromáról)

a) Mi a közismert neve a szövegben szereplő Corvinusnak, az országos főkapitánynak?
(keresztnévvel) Hunyadi János

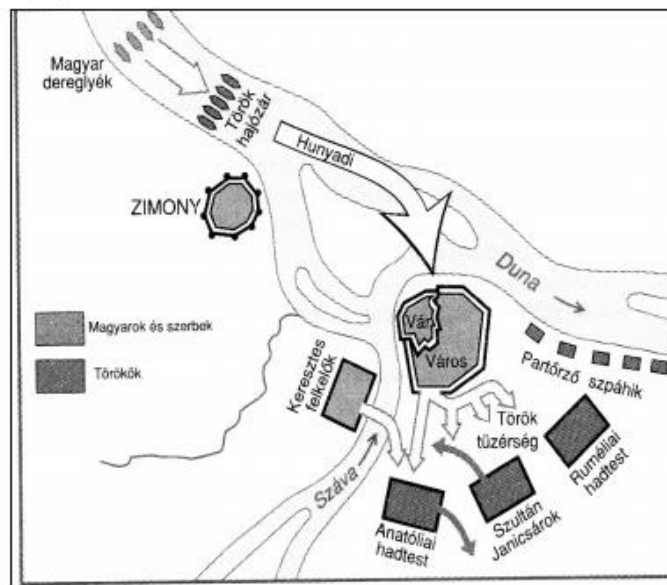
b) Húzza alá a helyes állítást az alábbiak közül!

Mohamed elfoglalta a várat.

Mohamednek kiváló tüzérsége volt.

A vár a Dráva és a Száva összefolyásánál feküdt.

c) Mikor volt (év) a vár ostroma? 1456

d) A vár védelméhez és felmentéséhez több híres hőstett, legenda is kötődik. Az alábbiak közül aláhúzással válassza ki azt a két eseményt, amely nem ennél az ostromnál történt!

A) A vár parancsnoka a várból kitörve hősi halált hal megmaradt katonái élén.

B) A pápa által küldött ferences szerzetes húszezres keresztes sereget toboroz, s oldalba támadja a szultán seregét.

C) Egy hős védő a vár fokáról magával rántja a mélybe a lófarkas zászlót kitűzni kívánó törököt.

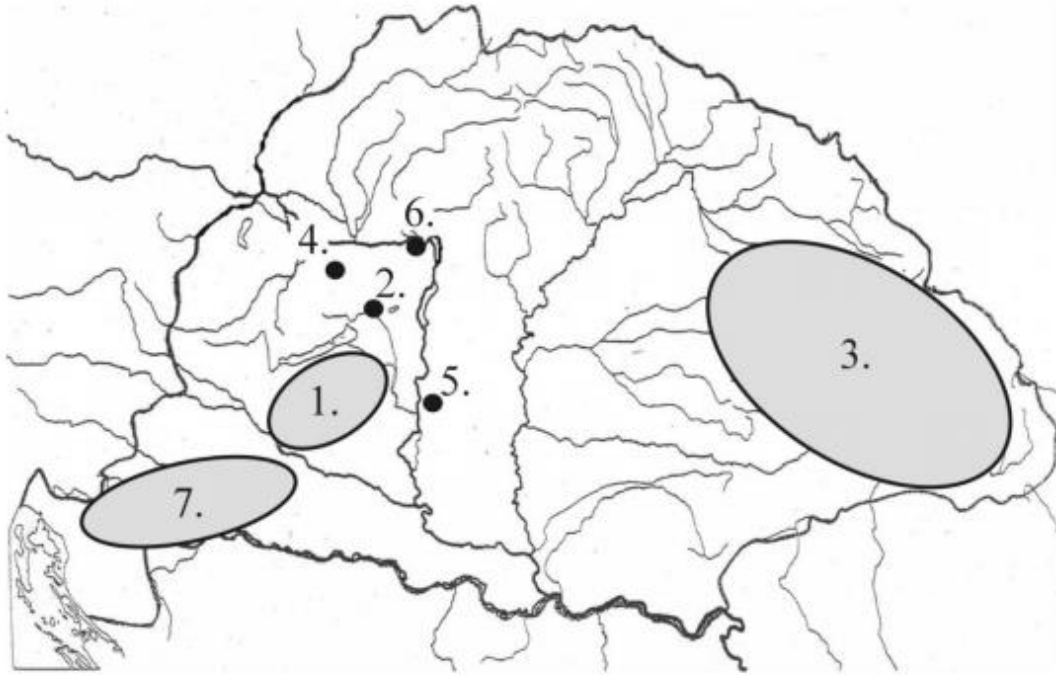
D) Az ország középső és déli részét birtokló török sikeres hadjárata elakad a vár védelmét kitűnően szervező kapitány jóvoltából.

E) Az országos főkapitány áttöri a török hajózarat és erősítést juttat a vár falai közé.

3. A feladat az Árpád-kori magyar történelemmel kapcsolatos.

Állapítsa meg, mely településeket, illetve területeket írnak körül a táblázatban szereplő meghatározások! Írja a megfelelő település vagy terület sorszámát a táblázat adott mezőjébe! Egy mezőbe egy sorszámot írjon! Három sorszám kimarad. (Elemenként 1 pont.)

1812 írásbeli vizsga

5 / 24

2018. május 9.

Történelem
középszint

Név: ..... osztály:.....

Meghatározás	Település vagy terület sorszáma
a) Az ország központjától távol elhelyezkedő terület, amelynek vezetőjét, saját rokonát, koronázása után győzte le István király. A területen ezután püspökséget szerveztek.	3.
b) Az Árpád-házi királyok egyik fontos központja, koronázó és temetkező városa, ugyanakkor az Árpád-korban itt nem létesült püspökség.	2.
c) Fontos egyházi központ, az itt található kolostort Géza fejedelem alapította, alapító oklevelét Szent István adta ki.	4.
d) Az Árpád-házi uralkodók egyik fontos központja, a hagyomány szerint Szent István szülővárosa. Egyúttal a magyar egyházszervezet központja.	6.

3. A feladat a magyar államalapítással kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a Géza fejedelemre vonatkozó források és ismeretei alapján!
(Elemenként 1 pont.)

A) „[Géza] igencsak kegyetlen volt, és sokakat ölt meg hirtelen felindulásból. Mikor kereszténnyé lett, indulatosan lépett fel tusakodó alattvalóival szemben e hit megerősítéséért, és a régi bűnt az Isten iránti buzgalomtól felbuzdulva elsöpörte. [Géza] a mindenható Istennek, de [más] istenségek különféle hiú képzeleinek is áldozott, s midőn főpapjától szemrehányást kapott ezért, magáról azt állította: elég gazdag és hatalmas ahhoz, hogy ezt megtehesse.” (*Thietmar merseburgi püspök krónikája az 1010-es évekből*)

B) „[Géza] ugyan király volt, de eleinte pogány. Később megvilágosítva a Szentlélek kegyelmétől, felismerte az út és az élet világosságát, s követve az evangéliumi tanítást, az igazság nyomába szegődött. Közben pedig Isten színe előtt igen dicséretessé tette magát azzal, hogy katonaságának vezéreit az igaz Isten tiszteletére térítette. Akiiket pedig rajtakapott azon, hogy más utat követnek, fenyegetéssel és rémítgetéssel törte igába. [...]

Megöregedvén érezte, hogy nemsokára távoznia kell testéből, fiának, akit az ország trónjára kívánt emelni, a római császárok kiterjedt nemzetségéből származó, igen előkelő feleséget hozott.” (*Szent István 1100 körül keletkezett legendája*)

a) Géza fejedelem mely politikai döntését írja le mindkét forrás?

A kereszténység felvételét

b) Milyen tekintetben mond ellent egymásnak a két forrás Géza fejedelemre vonatkozóan? Karikázza be a helyes állítás sorszámát!

- ☒ 1. Abban, hogy milyen volt a személyes viszonya a keresztény hithez.
- ☐ 2. Abban, hogy engedte-e alattvalóinak a pogány vallás gyakorlását.
- ☐ 3. Abban, hogy kire akarta hagyni trónját.

1813 írásbeli vizsga

5 / 24

2018. október 17.

Történelem
középszint

Név: ..... osztály:.....

c) Nevezze meg azt az államot, amelynek uralkodóit a B) betűjelű forrás „római császárok” néven említi!

Német-római Császárság/Birodalom

d) Miért volt szokatlan Géza fejedelemnek a B) betűjelű forrásban aláhúzott döntése? Karikázza be a helyes állítás sorszámát!

- ☐ 1. Azért, mert Géza nem elégedett meg azzal, hogy fia a fejedelmi címet viselje.
- ☒ 2. Azért, mert a döntés ellentmondott az addigi öröklési rendnek.
- ☐ 3. Azért, mert Géza külföldön neveltette a fiát.

3. A feladat Magyarország középkori történelméhez kapcsolódik.

Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont)

a) IV. Béla melyik intézkedése következett a forrásban leírt helyzetből? Húzza alá a helyes választ!

„Magyarországnak hetvenkét vármegyéje van. Ezeket Magyarország királyai érde-
meket szerzett embereknek adományozták, de vissza is vehették a birtokok jogainak
sérülme nélkül. Ezekből a vármegyéből származott pompájuk, gazdagságuk, birto-
kuk, hatalmuk, felségük és erősségük. Ámde némely elődeiknek tékozlása követke-
ztében a vármegyék fölötti birtokjoguk [...] megkisebbedett, [...] aminek
következtében az ispánok nem rendelkeztek emberekkel, és amikor kivonultak, [...]
egyszerű vitézeknek gondolhatták őket.” *(Részlet Rogerius mester Siralmas énekéből)*

a kunok befogadása

a birtokok visszavétele

pénzrontás

**b) A második forrás a muhi csatáról szól. Melyik térképvázlat ábrázolja ezt az ütköze-
tet? Írja a megfelelő kép betűjelét a pontozott vonalra!**

„A tatárok nem messze a hadseregtől találtak egy gázlót, és egy éjszaka alatt mind-
nyájan átkeltek rajta, és hajnalban a király egész seregét körülvéve, jégesőként kezd-
ték lőni nyilaikat a hadseregre. A magyarok, részint hogy meglepték, részint hogy
ravaszsággal megelőzték őket, fegyvert öltve, lóra szálltak, de a katonák nem tudták
uraikat, az urak katonáikat megtalálni, és amikor harcba indultak, lanyhán és egy-
kedvűen vonultak.” *(Részlet Rogerius mester Siralmas énekéből)*

---

3. A feladat a honfoglaló magyarság társadalmával kapcsolatos.

Egészítse ki a honfoglalás kori magyar társadalomról szóló szöveget a hiányzó kifejezésekkel! Válasszon a felsoroltak közül! (Négy szakkifejezés felesleges.) (Elemenként 1 pont.)

Szakkifejezések: *nomadizmus, kettős fejedelemség, kalandozások, szeniorátus, familiaritás, törzs, hűbér*

A X. század sorsdöntő változások időszaka volt. A keleten kialakult félnomád típusú magyar államszervezet élén már a honfoglalást követően döntő változás ment végbe: a korábbi

a)..... **Kettős fejedelemség** ..... rendszerét felváltotta Árpád és utódainak egyeduralma. A hatalmat az immár egyedüli fejedelem és a régi nomád arisztokrácia tartotta a kezében. A b)..... **törzs** .....-i szervezet egyre inkább elveszítette

jelentőségét, a hatalom igazi birtokosai a leggazdagabb nemzetségek, nemzetségfők voltak. E régi nomád arisztokrácia és a szabad pásztornépesség vett részt a

c)..... **kalandozások** .....-ban/-ben, s a zsákmány a fejedelmi udvart s őket gazdagította. (Fodor István régész írása nyomán)

3. A feladat a középkori magyar városfejlődéssel kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

„A kereskedelem a legnagyobb szerepet játszotta Kassa jelentőségének növekvésében és lakossága szaporodásában. A Kassa fölött hirtelen emelkedő hegységben már nem járhattak szekerekkel az alföldiek; a hegyvidékiek meg itt érhatték legkönnyebben a Tisza mellől, a Hernád-völgy vonalán jövő vásáros népet, melynek nyers áruira, gabonájára, borára szükségük volt.” (Borovszky Samu, történész)

„Károly Róbert 1327–1328-ban a csehországi Kuttenbergből behívott telepeseikkel alapította meg kuttenbergi jog szerint Körmöcbánya városát. E csehországi [német] telepések voltak a garasok első verői. [...] Körmöcbánya alapítása és az alsó-magyarországi bányavidék központjává emelése mutatják az aranybányászat jelentőségének emelkedését.” (Hóman Bálint, történész)

„Budapest területén a legkorábban a Duna bal partján, Pesten indult meg a városi fejlődés. A települést a XI. században már révátkelőhelyként említették. [...] Rogerius feljegyzésében a tatárjárás idején Pest nagy és igen gazdag német helységként szerepel. [...] A XIII. század második felében Pest, a gyorsan fejlődő Budával szemben függő helyzetbe került. Csupán Zsigmond király uralkodása alatt nyerte vissza a közigazgatási függetlenségét. 1413-tól maga választotta bíróját, esküdtségeinek száma pedig elérte a hatot.” (A Budapesti Történeti Múzeum ismertetője)

a) Említsen meg a források alapján két természetföldrajzi tényezőt, amely elősegítette egy-egy város kialakulását vagy fejlődését! (Elemenként 1 pont.)

hegy és síkság találkozása, bánya, folyó

b) Milyen etnikai sajátossága volt a középkori magyar városi társadalomnak? (1 pont)

A városlakók többsége idegen/ német származású volt

c) Melyik területen helyezkedett el a legtöbb város a XIV–XV. században az alábbiak közül? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! (1 pont)

1

Felvidék

2. Duna-Tisza köze

3. Dél-Dunántúl

4 pont

3. A feladat az Árpád-kori magyar történelemmel kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A) „Királyi tekintélyünknel fogva bizonyos erődítésre alkalmas helyeket híveinknek juttatunk, hogy várépítésre lehetőségük és módjuk legyen. Ezek közül a Baranya vármegyében fekvő Szársomló hegyet [...] Miklós dubnicai ispánnak [...] adományoztuk.” (Királyi oklevél)

1912 írásbeli vizsga

4 / 24

2019. május 8.

Történelem
középszint

Név: ..... osztály:.....

B) „Befogadtuk a kunokat is országunkba, és sajnos most [...] pogányokkal tiportatjuk le az egyház ellenségeit. Sőt a kereszténység érdekében elsőszülött fiunkat kun leánnyal házasítottuk össze, hogy ezzel [...] alkalmat teremtsünk őket keresztvíz alá édesgetni, mint azt már többükkel megtettük.” (A király levele IV. Ince pápának)

a) Melyik magyar uralkodótól származnak az idézett források? Nevezze meg!

IV. Béla

b) Mi volt a közös célja az idézett forrásokban aláhúzással jelölt intézkedéseknek?

Az ország védelmének megerősítése./ Királyi hatalom megerősítése./ Az ország újjáépítése

c) Milyen hátrányos következménnyel jártak az uralkodóra nézve az A) betűjelű forrásban szereplőhöz hasonló intézkedések?

Csökkentek a királyi birtokok./ Gyengült a királyi hatalom./ Megerősödött a bárói réteg./ A bárók fellázadhattak.

d) A Magyarországon letelepedett kunok életében bekövetkező mely változásra utal a B) betűjelű forrás 2. mondata?

Keresztény hitre tértek.

3. A feladat Hunyadi Mátyás uralkodásához kapcsolódik.
Oldja meg az uralkodói jövedelmekre vonatkozó feladatokat a táblázat adatai és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

Uralkodói jövedelmek Luxemburgi Zsigmond és Hunyadi Mátyás korában, aranyforintban és a jövedelmek százalékában (becsült adatok)*		
Jövedelmek	1427	1475
kapuadó / rendkívüli hadiadó és füstpénz	88 000 (28%)	385 000 (61%)
városok és zsidók adója	21 000 (7%)	26 000 (4%)
különleges jogállású csoportok (főként az erdélyi szászok) adója	25 000 (8%)	27 000 (4%)
bányászat és pénzverés	60 000 (19%)	60 000 (10%)
sómonopólium	100 000 (32%)	80 000 (13%)
vámok	20 000 (6%)	50 000 (8%)
Összesen	314 000 (100%)	628 000 (100%)

* A királyi birtokokról származó jövedelem nélkül.

a) Melyik társadalmi réteg terhei növekedtek a legnagyobb mértékben Mátyás korában?

...**jobbágyok/ jobbágytság** (parasztok, parasztság vagy a földművesek nem elfogadható válasz)

b) Nevezze meg azt az új bevételi forrást, amelynek bevezetéséről rendelkezett Mátyás a következő törvényben! A táblázatban szereplő szakkifejezések közül válasszon!

„Magyarországnak a törökök ellen való megvédelmezése céljából minden egyes kapu után országszerte egy aranyforintot kell fizetni.” (Törvény, 1474)

...**(rendkívüli) hadiadó**.....

c) Az alább felsorolt intézkedések közül csak az egyik fűződik Mátyás nevéhez, az viszont növelte a bevételeit. Melyik volt az? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. Betelepítette a szászokat Erdélybe.
2. Érdekltté tette a földesurakat új bányák megnyitásában.
- 3.** Megvonta a harmincadra adott korábbi kedvezményeket.

d) Becslések szerint Magyarország lakossága Luxemburgi Zsigmond uralkodása idején 2,5–3 millió fő, Hunyadi Mátyás uralkodása idején 3,5–4 millió fő lehetett. **Döntse el ennek figyelembevételével, melyik állítás igaz az uralkodói jövedelmek növekedésére a táblázatban szereplő időszakban! Karikázza be a helyes állítás sorszámát!**

1. A népesség növekedésével megegyező arányban nőttek a jövedelmek.
- 2.** A népesség növekedése hozzájárult az uralkodói jövedelmek növekedéséhez.
3. A népesség növekedése nem befolyásolta az uralkodói jövedelmek alakulását.

3. A feladat Magyarország középkori történetéhez kapcsolódik.

Állapítsa meg, melyik magyar uralkodóra vonatkoznak az alábbi forrásrészletek! Írja a királyok nevét a pontozott vonalra! (Elemenként 1 pont.)

a) „Úgy történt, hogy Kötöny, a kunok királya ünnepélyes követséget küldött, ha őt hajlandó befogadni és szabadságban megtartani, akkor kész rá, hogy magát és övéit neki alávesse, rokonaival, testvéreivel és barátaival meg minden vagyonával és ingó javaival együtt Magyarországra bevonuljon, és őt a katolikus hitben kövesse.”
(Rogerius: *Síralmas ének*)

IV. Béla

b) „Ezután a pápa parancsára meglátogatta a Szentföldet. És ott Babilónia szultánjával szemben a keresztények hadseregének kapitányává és vezérévé teszik meg, és ezután dicsőséges győztes lesz. Három hónapig időzött ott. Végre a királyi kincstárát kiürítve megszerzi különböző szentek ereklyéit, amit össze tudott akkor szedni.” (Thuróczy János: *A magyarok krónikája*)

II. András

c) „Gyötörte a lábfájás, szomorúság, jaj gyötörte, kivált amiért atyafiságában nem látott senki olyat, aki az ő halála után keresztényi hitben tartsa meg országát. Mert a magyar nemzet inkább hajlott a pogány szertartásokhoz, mint Krisztus hitéhez.”
(*Képes Krónika*)

I. István vagy Szent István

d) „Szent Márton ünnepe körül János cseh király és fia Károly, meg a lengyelek királya Magyarországra, Visegrád várába jött [...], hogy ott örök békét kössenek. [...] Mivel Lengyelország királya adófizetője volt a csehek királyának, s mivel Magyarország királya feleségül bírta a lengyel király nővérét, Magyarország királya ötszáz márka legfinomabb aranyat adott neki, hogy megválthassa őt a cseh királynak fizetendő adózástól.” (Thuróczy János: *A magyarok krónikája*)

Károly Róbert vagy I. Károly

3. A feladat a középkori magyar városfejlődéshez kapcsolódik.

Csoportosítsa a képeket és a meghatározásokat! Írja be a képek és a meghatározások betűjelét a táblázat megfelelő mezőjébe! (Elemenként 0,5 pont.)

a) Sopron

b) Mezőkövesd

c) Selmechánya

d) egyösszegű adót fizet a település a földesúrnak

e) a településen működő vállalkozások termelésük tizedét vagy nyolcadát bérként fizetik a királynak (majd később ennek harmadát a földbirtokosnak)

f) a település lakói jogilag jobbágyok

g) a saját bíró ítélete ellen a polgárok a tárnokmesterhez fellebbezhetnek

h) lakói jellemzően agrártevékenységet végeztek, kézműipara alacsony színvonalon állt

szabad királyi város	bányaváros	mezőváros
a, g	c, e	b, d, f, h

5. A feladat a mohácsi csata időszakával kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„Látom, hogy mindenki csak az én személyemben keres magának kibúvót és mentséget. (Szó szerint idézzük a király szavait.) Személyesen jöttem el ebbe a nagy veszedelembe azért, hogy az ország megmentésére és a ti jóléteketekért a saját életemet a szerencse minden változásának kitegyem. Hogy tehát senki se találhasson az én személyemben mentséget a saját gyávaságára, s hogy engem semmivel se okolhassanak, a mindenható Isten segítségével holnap és magam személyesen fogok elmenni veletek oda, ahová mások nélkülüm menni nem akarnak.” (Brodarics István a mohácsi vészről)

a) Nevezze meg a szövegben idézett királyt! **II. Lajos**

b) Melyik dinasztíából származott? **Jagelló**

c) Milyen – a mohácsi csatával kapcsolatos közkeletű – vélekedésre / problémára utalt az idézet szerint beszédével a király?

A bárók és a köznemesség a király hadba hívó parancsa ellenére vonakodtak gyülekezni a magyar táborba

3 pont	

3. A feladat a XIV. századi magyar gazdaságtörténethez kapcsolódik.

Válaszoljon a kérdésekre a forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„Mivel azt akarjuk, hogy [...] ezen mostani pénzünk egész országunkban változatlanul állandóan forgalomban maradjon, [...] határozván elrendeltük és parancsoljuk, hogy minden megyében, minden egyes kapu után, amelyen egy megrakott szekér képes befordulni [...] a kirovás megtörténte után tizenöt napon belül a kamara haszna címén tizennyolc dénárt a kamarák ispánjának a kezéhez kell szolgáltatni.” (Királyi rendelet)

a) Hogy hívják a fenti törvényszövegben bevezetett új királyi jövedelmet?

kapuadó

b) A forrásban olvasható „kapu” jelképezett valamit. Mai fogalmaink szerint mi volt valójában az adó kivetésének alapja?

(jobbágy)telek / porta

c) A forrásrészletben említett pénz az ezüstdénár. Melyik, ennél nagyobb értékű pénz bevezetésére került sor a korszakban?

(arany)forint

d) Melyik uralkodó vezette be a fenti intézkedéseket?

Károly Róbert / I. Károly

4 pont	

5. A feladat a mohácsi csatához kapcsolódik.

Oldja meg a feladatot a forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

„Ma a reggeli ima után az egész győzedelmes sereg lóra ülven megindult, és lassan menetelve délután két óra körül megérkezett a mohácsi mezőre, a haszontalan gyaurok tábora elé. [...] A feslett életűek néhány ágyúgolyót lőttek el, s táboruk előtt álltak több harcvonalba felállítva. De a mi részünkön nyugodtak maradtak, mivel még nem érkezett el az alkalmas idő. [...] A délutáni ima idején az alávaló hitetlenek egyszerre megmozdultak, és errefelé jöttek. [...] Seregüket három részre osztották. Az egyik tömeg – amely tetőtől talpig vassal volt fődve, s vasnyársat tartott a kezében – az ellőtt puska- és ágyúgolyókkal teljességgel nem törődve vágatott Ibrahim pasa ruméliai beglerbég felé. Mivel pedig a ruméliai hadtest nem bírt ellenállni, egy része az uralkodó felé futott. A másik csapat [...] kettészakította

írásbeli vizsga 1311

5 / 28

2013. október 16.

Történelem — középszint

Név: ..... osztály:.....

hadrendünket. A gonosz mívű király pedig többi nyomorult katonaságával a felséges uralkodóra és az anatóliai seregre rohant. A janicsárok összesen háromszor-négyszer támadták meg puskatűzzel, és igyekeztek viasszorítani az alávaló gyaurokat. Végre a felséges Isten és a próféta segélyével az iszlám népe visszafordította a gonoszokat, s mikor már nem volt erejük újabb támadásra, úgy aprította őket, mint a kutyát. [...] A gyaurok közül négyezer lovas és mintegy ötvenezer gyalog költözött a pokolra.” (Korabeli napló)

a) Nevezze meg, melyik hadviselő fél szempontjából beszéli el az eseményt a forrás szerzője!

Oszmán Birodalom

b) Nevezze meg a szövegben említett „felséges uralkodó”-t!

(I. vagy II.) Szulejmán

c) Nevezze meg a szövegben említett „gonosz mívű királyt”!

II. Lajos

d) Melyik fegyvernem (milyen csapatok) bevetésével próbálta meg eldönteni a csatát a későbbi vesztes fél?

nehézlovasság / páncélos lovasság / lovagok

4 pont	